

Skipulagsstofnun
b.t. Jakobs Gunnarssonar
Borgartún 7b
105 Reykjavík

Reykjavík, 24. mars 2023
UST202302-272/B.S.
10.05.00

Efni: Mat á umhverfisáhrifum - matsskyldufyrirspurn - rannsóknarboranir í Meitlum. Umsögn

Vísað er til erindis Skipulagsstofnunar dags. 17. febrúar sl. þar sem óskað er umsagnar Umhverfisstofnunar um hvort og á hvaða forsendum ofangreind framkvæmd skuli háð mati á umhverfisáhrifum.

Um er að ræða fyrsta áfanga rannsóknaborana en fyrirhugað er að bora rannsóknarholur á alls fimm stöðum á Hengilssvæðinu. Ágeng vinnsla jarðhita á svæðinu veldur því að nú er ekki talið að núverandi vinnslusvæði standi undir rekstri Hellisheiðarvirkjunar í núverandi mynd nema næstu 10 ár.

Það liggja miklir fjármunir í virkjuninni og því verður reynt að nýta þá fjárfestingu lengur með öflun orku utan núverandi svæða auk þess að afla vatns fyrir hitaveitu á höfuðborgarsvæðinu sem er gríðarlegt hagsmunamál íbúa.

Ætlunin er að bora tvær rannsóknarholur á svæðinu og verður aðkoma að svæðunum frá Hringvegi 1 og er farið á kafla um gamlan veg en annars verða lagðir nýir vegir sem eru varanlegir. Helsta nýjung umræddrar framkvæmdar er að borholur eru grennri og boraðar með minni tækjum og þurfa því minna borplan en þegar vinnsluholur eru boraðar.

Ekki er ljóst hver ávinningur þessa verklags utan kostnaðar við borun verður þegar upp er staðið. Borholurnar verða nýttar í framtíðinni með einum eða öðrum hætti. Sem eftirlitsholur, niðurdælingarholur eða vinnsluholur, allt eftir því hvað rannsóknir leiða í ljós.

Ef boranir leiða í ljós að svæðið henti til niðurdælingar eða vinnslu telur Umhverfisstofnun ljóst að gera þurfi ný plön og stærri þannig að ávinningur minni plana verður að líkindum aðeins tímabundinn.

Umsögn

Umhverfisstofnun telur að hér sé verið að ráðast í varanlegar framkvæmdir hvað plön, vegi og borholur varðar. Eins og fram kemur í greinargerðinni er óvissa um hvort og hvernig nýting umrædds rannsóknarsvæðis verður og munu rannsóknarholur geta veitt skýrari mynd af afli svæðisins. Óháð því verða rannsóknarholurnar nýttar á einhvern hátt, hvort sem það er til niðurdælingar eða vöktunar.

Þegar um slíkar framkvæmdir er að ræða að farið er á ný svæði í nútímahrauni og gerð varanleg mannvirki hefur Umhverfisstofnun talið sjálfgefið að metin séu umhverfisáhrif

viðkomandi framkvæmdar. Að mati Umhverfisstofnunar er aðeins stigsmunur á fyrirhugaðri framkvæmd miðað við „hefðbundnar“ borholur og enginn ef af nýtingu verður síðar.

Umhverfisstofnun hefur venjulega talið að gera ætti grein fyrir allri framkvæmdinni strax í upphafi og að gerð verði grein fyrir fyrirhugaðri legu lagna og stöðvarhúss/varmastöð þannig að unnt verði að meta heildaráhrif framkvæmdarinnar.

Hér er hins vegar alger óvissa um framhald mannvirkjagerðar umfram veglagningu og gerð borplana. Boranir á svæði 1 munu gefa nokkuð öruggar upplýsingar um nýtingu viðkomandi svæðis en spurning er hvort boranirnar muni varpa ljósi á mögulega nýtingu svæða sunnar í Þrengslum og mögulega nýtingu og mannvirkjagerð á svæðum 1-3. Þegar jarðhiti er annars vegar gefa yfirborðsrannsóknir aðeins vísbendingar um raunverulegt ástand og boranir eru enn sem komið er eina leiðin til að leiða slíkt í ljós.

Umhverfisstofnun telur að þegar mat á umhverfisáhrifum frekari mannvirkjagerðar fer fram eigi að gera grein fyrir hvort unnt verði að reka Hellisheiðarvirkjun í núverandi mynd, þ.e. bæði til rafmagnsframleiðslu og öflunar vatns fyrir hitaveitu. Hér er um varanlegar og óafturkræfar framkvæmdir að ræða en ávinningurinn er að gefa nýjar upplýsingar um mögulega nýtingu svæðisins og þeirrar mannvirkjagerðar sem fylgja mun nýtingu til framtíðar.

Umhverfisstofnun telur að framkvæmdin muni koma til með að hafa varanleg og neikvæð áhrif á viðkomandi svæði og telur æskilegt að framkvæmdin fari í umhverfismat, þannig að gerð verði grein fyrir framkvæmdinni í heild, umhverfisáhrifum, raunhæfum valkostum og mótægisaðgerðum. Einnig vill stofnunin benda á mikilvægi ferlis umhverfismats að gefa almenningi og hagaðilum kost á að koma að sínum sjónarmiðum varðandi fyrirhugaða framkvæmd.

Umhverfisstofnun vill benda á að starfsmenn ON hafa unnið mikilvægt og gott starf við frágang raskaðra svæða við Hellisheiðarvirkjun og víðar og er ekki ástæða til að ætla að slíkt verði ekki einnig raunin á því svæði sem hér um ræðir.

Virðingarfyllst,

Agnes Þorkelsdóttir,
sérfræðingur

Ríkey Kjartansdóttir,
sérfræðingur